
БЕРЕЗОВСЬКА О.В.,
старший викладач, кафедра
ділової іноземної мови та
міжнародної комунікації,
Національний університет
харчових технологій,
м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ CASE STUDY ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Стаття присвячена проблемі викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі із застосуванням методу case study з метою формування комунікативної компетенції студентів та їх підготовки до професійної діяльності на сучасному ринку праці. Аналізуються переваги, недоліки та особливості методу case study.

Ключові слова: метод case study, розвиток комунікативної компетенції, професійна діяльність, навчання іноземним мовам, ефективність.

Статья посвящается проблеме преподавания иностранных языков в высшем учебном заведении с использованием метода case study с целью формирования коммуникативной компетенции студентов и их подготовки к профессиональной деятельности на рынке труда. Анализируются преимущества, недостатки и особенности метода case study.

Ключевые слова: метод case study, развитие коммуникативной компетенции, профессиональная деятельность, обучение иностранным языкам, эффективность.

The article is devoted to the foreign language teaching at the higher educational establishments with the introduction of case study method aimed at the communicative competence development and preparation of students to their professional activity at the modern labour market. Advantages, disadvantages and features of case study method are analysed.

Key words: case study method, communicative competence development, professional activity, foreign language teaching, effectiveness.

Постановка проблеми.

На сучасному етапі розвитку держави особлива увага приділяється якості викладання іноземних мов для фахівців різних сфер бізнесу. Завдання сучасних викладачів – це пошук нових методик викладання іноземних мов з метою підвищення ефективності навчання та мотивації студентів, а також підготовка спеціалістів, які здатні діяти в глобальному бізнес-просторі. Однією з методик розвитку комунікативної та професійної компетенції студентів є метод case study – метод активного проблемно-ситуативного аналізу, який базується на навчанні через вирішення конкретних завдань – ситуацій. Метод case-study належить до імітаційних методів навчання. Його мета – проаналізувати певну ситуацію і запропонувати практичне рішення. При викладанні іноземних мов метод case-study сприяє розвитку самостійного мислення студентів, дає їм можливість проявити набуті аналітичні навички, навчитися працювати в команді, знаходити раціональне рішення проблеми, активно застосовуючи лексичні та граматичні знання іноземної мови, що сприяє розвитку їх мовленнєвої діяльності. Метод case-study є інтерактивним методом навчання, який підвищує мотивацію студентів у навчанні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Вивченням застосування методу case study займався К.Ф. Херрід (застосування методу в юридичних та економічних навчальних закладах), який перевагою даного методу визначає те, що студенти грають роль реальних людей і вирішують реальні проблеми. [1] А. Веленчик виділила дві складові методу – сама ситуація та її обговорення. На думку дослідниці, метод case study розвиває здатність учасників аналізувати та оцінювати події, здійснювати відбір різних концепцій та теорій, необхідних для вирішення проблеми. Згідно висновкам А. Веленчик запровадження навчального методу case study є доцільним у різні сфери науки: політологія, економіка, юриспруденція, хімія, історія і, безперечно, викладання іноземних мов. [2] На сучасному етапі проблемою використання методу case study у сфері професійної підготовки займаються А. Долгоруков, який наголошує на тому, що цей метод формує певні моделі поведінки, які в подальшому можна використовувати у професійній діяльності, [3] О. Агафанова, яка вважає, що крім формування комунікативної компетенції метод сприяє розвитку навичок роботи з різними інформаційними ресурсами. [4] На думку В. Матюшенко, при викладанні іноземних мов метод case study сприяє розвитку здатності студентів до ділового та професійного спілкування іноземною мовою. З. Федорінова говорить про поєднання

двох цілей при викладанні іноземної мови із застосування методу case study – розвиток лінгво-комунікативної та професійної компетенції студентів. Дослідниця визначає, що в case study можуть застосовуватися всі види мовленнєвої діяльності – читання, говоріння, письмо і аудіювання, що надає можливість студентам спідкуватися іноземною мовою.[5] 3. Федорінова робить висновок, що можливість вирішувати професійні проблеми іноземною мовою надає студентам впевненості та підвищує їх самооцінку.[6] Як показує досвід досліджень, саме при викладанні іноземних мов, де головним є практичний аспект, метод case study який вимагає спонтанного висловлювання на професійні теми, є найбільш ефективним.

Виклад основного матеріалу.

Метод case study є одним з ефективних методів викладання іноземних мов. Його сутність полягає в самостійній діяльності студентів іноземною мовою у штучно створеному професійному середовищі, яке дає можливість поєднати теоретичну підготовку і практичні навички, необхідні для творчої діяльності у професійній сфері. Студентам пропонують осмислити ситуації професійної діяльності, які передбачають необхідність вирішення проблеми. В процесі вирішення проблеми студенти змушені активізувати необхідний для цього комплекс засвоєних знань. Метод case study дозволяє враховувати професійну підготовку студентів, їх інтереси, стиль мислення і поведінки, що дає можливість його широкого використання для навчання іноземної мови за професійним спрямуванням.

Слід зазначити, що метод case study – це не просто методичне нововведення – це метод активного навчання на

основі реальних ситуацій. Цей метод спрямований не лише на засвоєння конкретних знань і умінь, а й на розвиток загального інтелектуального та комунікативного потенціалу студентів.

Проблема запровадження методу case study у практику професійної освіти є надзвичайно актуальною, що обумовлено такими тенденціями:

- Орієнтація освіти не лише на отримання певних знань, а й на формування професійної компетенції, вмінь і навичок мислення, розвиток особистісних здібностей, серед яких особлива увага приділяється зміні парадигми мислення та вмінню обробляти великий обсяг інформації.
- Вимоги до професійних здібностей, серед яких – здатність оптимально поводитися в різних ситуаціях, системно та ефективно діяти в умовах кризи.

А. Долгоруков виділяє такі переваги цього методу:

- можливість роботи у групах на єдиному проблемному полі;
- використання короткої інформації, яка знижує ступінь невизначеності в умовах обмеження часу;
- використання принципів проблемного навчання;
- можливість отримання студентами не лише знань, але й глибокого осмислення теоретичних концепцій;
- можливість створення нових моделей діяльності;
- отримання навичок найпростішої обробки інформації.[7]

Необхідною умовою використання методу case study є володіння студентами навичками самостійної роботи. Непідготовленість студентів, нерозвинена мотивація може призвести до

оглядового обговорення проблеми, тому доцільним є використання даного методу лише на старших курсах, коли студенти володіють достатньою кількістю знань за спеціальністю та мають достатній рівень володіння іноземною мовою. Метод case study є складним і ефективним методом навчання, але не є універсальним, і успішність його використання залежить від поєднання з іншими методами навчання іноземних мов, оскільки сам по собі не закладає обов'язкового нормативного знання мови. Використання методу case-study має бути методично обґрунтовано і забезпечено.

Серед переваг використання методу case-study виділяємо такі:

- підвищує рівень знання іноземної мови в цілому. Використання слів-термінів та їх розуміння є більш ефективним, ніж їх заучування, оскільки потребує вміння їх використовувати;
- розвиває творче мислення, спонукаючи думати іноземною мовою;
- вчить формулювати різні типи питань;
- розвиває вміння вести дискусію, аргументувати відповіді, що сприяє розвитку мовлення без опори на готовий текст;
- удосконалює навички читання іноземною мовою і навички обробки інформації;
- Навчає роботі в команді і приймати колективне рішення;
- Дозволяє повноцінно вирішувати індивідуальну і групову самотійну роботу студентів.

Розбираючи кейс студенти фактично отримують готове рішення, яке можна застосувати в аналогічних обставинах. Збільшення кількості кейсів, проаналізованих студентом, збільшує ймовірність використання готової схе-

ми рішень і аналогічній ситуації, формує навички вирішення більш серйозних проблем.

Для ефективного кейсу висуваються такі вимоги:

- він повинен бути написаний цікаво, простою і зрозумілою мовою (доцільно наводити висловлювання представників фірми);
- вирізнятися проблемністю і чітко окреслювати суть проблеми;
- демонструвати як позитивні, так і негативні приклади;
- відповідати потребам обраного контингенту студентів, містити необхідну і достатню кількість інформації.

Визначення і кваліфікація проблеми займає важливе місце в процесі конструювання моделі ситуації. Разом з цим, текст кейса не повинен містити жодного рішення стосовно поставленої проблеми.

Центральне місце в методі case-study посідає дискусія. Її доречно використовувати тоді, коли студенти мають достатній ступінь зрілості і самотійності мислення, вміють аргументувати, доводити і обґрунтовувати свою точку зору. Найважливішою характеристикою дискусії є рівень її компетентності, який складається з компетентності її учасників. Непідготовленість студентів до дискусії робить її формальною, перетворюючи в процес здобування ними інформації у викладача, а не самотійний її пошук. Основним фактором дискусії є ступінь її курівництва викладачем. Керуючи дискусією, викладач повинен залучити кожного студента до участі, вислухати аргументи за і проти і пояснення до них, контролювати процес і напрямок дискусії, але не її зміст. Особливе місце в організації дискусії належить «мозковому штурму» (метод генерації ідей), який

розвиває творчі здібності студентів. Мозковий штурм складається з трьох етапів:

- завдання першого етапу – це заспокоїтися і відчувати себе вільним від будь-яких стереотипів і страхів. На першому етапі потрібно створити сприятливу психологічну атмосферу повної довіри, коли не важливо хто є автором ідеї, всі ідеї є спільними.
- Другий етап – це власне атака, коли потрібно ділитися будь-якими ідеями, навіть якщо вони видаються дивними, чим більше ідей, тим краще, ідеї може змінювати, покращувати, комбінувати, записувати всі ідеї. На даному етапі не можна критикувати ідеї.
- Третій етап – це творчий аналіз ідей з метою пошуку найбільш конструктивного вирішення проблеми. Всі учасники мають 1-2 хвилини для того, щоб висловити власну точку зору.

У методі case-study мозковий штурм застосовується тоді, коли група має певні труднощі в осмисленні ситуації і виступає засобом підвищення активності студентів. В цьому сенсі мозковий штурм не є інструментом пошуку нових рішень, хоча і така його роль не виключається, а як поштовх до пізнавальної діяльності студентів.

Педагогічний потенціал методу case-study значно більше педагогічного потенціалу традиційних методів навчання. Наявність в структурі методу case-study суперечок, дискусій, аргументації тренує учасників обговорення, навчає норм і правил спілкування. Викладач має бути достатньо емоційним протягом всього процесу навчання, вирішувати і попереджувати конфлікти, створювати умови для співпраці і конкуренції одночасно,

забезпечувати дотримання особистих прав студента. Ефективність діяльності викладача, який реалізує метод case-study у своїй педагогічній практиці, пов'язана з дотриманням таких принципів:

Принцип різноманіття і ефективності дидактичного арсеналу, який передбачає оволодіння дидактикою, її принципами та прийомами і методами, їх цілеспрямоване використання в навчальному процесі;

Принцип партнерства, співробітництва зі студентами, який базується на визнанні студентів партнерами в освітній діяльності, на взаємодії і колективному обговоренні ситуацій;

- принцип зміни ролі викладача з пояснення знань на організацію їх здобування, підвищення його ролі як експерта і консультанта, який допомагає студенту орієнтуватися у світі наукової інформації;
- принцип застосування досягнень педагогічної науки, досвіду, накопиченого колегами – психологічне та педагогічне обґрунтування, формулювання не лише освітніх, але й виховних цілей суттєво вирізняє викладача, який реалізує метод case-study, від викладача, який застосовує класичні методи навчання;
- принцип творчості, який передбачає перетворення кейса і заняття з його застосуванням в індивідуально неповторний творчий продукт – метод case-study суттєво розширює простір для творчості, який охоплює процес створення кейса як унікального інтелектуального продукту, проектування навчального процесу, удосконалення технологій його викладання, залучення до творчості студентів,

збільшення ролі творчої імпровізації в процесі викладання;

- принцип прагматизму, орієнтований на чітке визначення можливостей того чи іншого кейса, планування результатів навчання з точки зору формування у студентів навичок аналізу ситуації і розробки певної моделі поведінки відносно ситуації.

Діяльність викладача при використанні методу case-study складається з двох етапів. Перший етап – складна позааудиторна робота по створенню кейса і питань для його аналізу, яка складається з науково-дослідницької, конструктивної і методичної частини. Особлива увага має приділятися розробка методичного забезпечення самостійної роботи студентів з аналізу кейса і підготовці до обговорення, а також методичного забезпечення заняття по розбору обговорення. Другий етап - це діяльність викладача в аудиторії при обговоренні кейса, де він керує дискусією, організовує презентації, підтримує певний настрій в аудиторії й оцінює вклад студентів в аналіз ситуації. Викладач має обрати правильну стратегію, контролювати та регламентувати дискусію, щоб забезпечити її ефективність. Дискусія починається з питань, підготовлених заздалегідь, які викладач пропонує студентам. Він повинен передбачити можливу реакцію аудиторії на поставлені запитання і спрямовувати обговорення на досягнення навчальних цілей.

Незважаючи на ефективність і перспективи запровадження методу case study у методику викладання інозем-

них мов, є певні недоліки у застосуванні цього методу. На думку О. Долгорукова інтенсивне використання цього методу формують шаблони для вирішення певних завдань і скорочують його гнучкість мислення. Але, як показує практика, у викладанні іноземної мови, де головним є практичний аспект, метод case study є надзвичайно ефективним, оскільки студенти мають можливість удосконалювати навички спонтанного говоріння іноземною мовою на професійні теми.

Висновки.

При використанні методу case study при викладанні іноземних мов важливим є постійний контакт з профільними кафедрами. Саме це допомагає оволодіти необхідною інформацією професійного характеру та визначити ті характеристики комунікативної діяльності, соціальних норм поведінки, які необхідні майбутнім спеціалістам для успішного професійного спілкування іноземною мовою.

Методи case study доцільно застосовувати на старших курсах, оскільки студентам потрібно мати певний запас знань по спеціальності, досить високий рівень володіння іноземною мовою і сформовані навички ділового спілкування. Але метод case study не є універсальним і повинен поєднуватися з іншими методами навчання. Міжнародна практика свідчить про те, що запровадження методу case study сприяє збільшенню словникового запасу, підвищенню мотивації студентів до вивчення іноземної мови, вони розуміють практичну значимість умінь спілкуватися іноземною мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Херрид, К. Ф. Кейсовое обучение в науке / К. Ф. Херрид // Школьные технологии. - 2007. - №6. - С. 112-116
2. Velenchik, Ann, "The Case Method as a Strategy for Teaching Policy Analysis to Undergraduates", *Journal of Economic Education*, 26 (1): 29-38.
3. Долгоруков А.М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения – [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL:<http://evolkov.net/case/case.study.html> (дата обращения: 15.12.2013).
4. Агафонова, Е.А. К вопросу о применении метода Case-study и использовании интернет-ресурсов как активных методов обучения иностранному языку в техническом вузе./ Е.А. Агафонова//Молодой ученый. – 2011. - №6. Т.2. – с.114-116
5. Матюшенко В. В. Метод case study в обучении иностранному языку студентов лингвистических вузов // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Педагогика. 2010. № 4. С. 128–132.
6. Федоринова З.В. Использование case –study в организации образовательной деятельности студентов (на примере английского языка) / З.В. Федоринова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота, 2010.- № 1 (5): в 2-х ч.- Ч.1. – с. 215-218
7. Долгоруков А.М. Case study как способ понимания // Практическое руководство для тьютера системы Открытого образования на основе дистанционных технологий. М.: Центр интенсивных технологий образования, 2002. С. 21-44